

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی هنری صاد
مدیر مسئول و سردبیر: محمدرضا شفیعی
دبیر تحریریه: امیر افشار فتوحی
گرافیک و صفحه آر: سعید غفوری

www.rooznamehsaba.com
rooznamehsaba

تهران - خیابان آیت الله مدنی - کوچه خجسته منش - پلاک ۵
تلفن: ۶-۷۷۵۸۲۴۲۲ فکس: ۷۷۵۴۸۲۴۵
چاپ: موسسه فرهنگی خراسان
توزیع: نشر گستر امروز

گفت و گوی
صبا با
رجبی دوانی درباره
اعتراض تاریخی
حضرت زهرا (س)

چرا عزیزترین فرد پیامبر

وصیت کرد که

مزارش پنهان بماند؟

تعبیر می‌کنید؟

اگر در سیره اجتماعی حضرت زهرا (س)، مخصوصاً بعد از رحلت پیامبر (ص)، تأمل کنیم، می‌بینیم که ایشان در برابر انحراف و خیانتی که پس از پیامبر در اسلام پدید آمد، یک مبارزه بزرگ و چندجانبه را آغاز کردند. یکی از روش‌های مبارزاتی حضرت این بود که به عنوان اعتراض به غاصبان خلافت وصیت کردند آنها حق حضور در تشییع و نماز بر پیکرشان را نداشته باشند؛ پیکرشان شبانه تشییع شود، شبانه دفن شود و قبرشان پنهان بماند. این پنهان بودن برای همیشه در ذهن مسلمانان سؤال ایجاد می‌کند: چرا عزیزترین فرد پیامبر سفارش می‌کند قبرش مخفی باشد؟ چرا نمی‌خواهد کسانی که ادعای خلافت دارند، از محل دفنش آگاه شوند؟ هرکس در پی حقیقت باشد درمی‌یابد که حضرت زهرا (س) با این اقدام، غاصبان حکومت و عاملان انحراف در اسلام را فاقد صلاحیت می‌دانستند. این رفتار، حجتی جاودانه برای شناخت حق و باطل پس از پیامبر (ص) است. و این پیام می‌تواند برای امروز ما مؤثرترین پیام تاریخی باشد...

جمع بندی تحریریه

در مرور دوباره سخنان پژوهشگر تاریخ رجبی دوانی، آنچه بیش از همه در ذهن می‌ماند، پیام عمیق و بی‌زمانی است که از دل تاریخ به امروز رسیده؛ پیامی که در سکوت حضرت فاطمه زهرا (س) نهفته است. بانویی که جهان پیرامونش را برای گفتن حقیقت، امن نیافت؛ بانویی که در اوج مظلومیت، حتی نشانی از آرامگاه خود نیز برجای نگذاشت تا تاریخ برای همیشه با یک پرسش بیدار بماند: چرا عزیزترین چهره خاندان پیامبر، وصیت کرد قبرش پنهان بماند؟

این پنهان زیستی، تنها یک روایت تاریخی نیست؛ یک بیانیه است. بیانیه‌ای که جهان را نامحرم یافت در عصرها و نسل‌های پس از او نیز زنان و مردانی بوده‌اند که از ناامنی جهان، رازهای خود را بدون بازگویی با خود بردند؛ همان گونه که بانوی دو عالم، درد و اعتراضش را با ناپیدایی مزارش به تاریخ سپرد.

سکوت حضرت زهرا (س) نماد آگاهی، اعتراض و آبروداری اوست؛ نمادی برای همه آنانی که جهان را برای بیان حقیقت تنگ و ناامن می‌یابند و رازهایشان را (همچون نشانی گم‌شده یک قبر) با خود به دل تاریخ می‌برند. پیام او برای امروز، بیش از همیشه زنده است.

دکتر رجبی دوانی در گفت و گو با «صبا» با اشاره به غفلت فرهنگی جامعه از شخصیت بی‌بدیل حضرت زهرا (س) می‌گوید: «ما تنها به کلیات بسنده کرده‌ایم و الگوی واقعی زندگی فاطمی را معرفی نکرده‌ایم.» او پنهان ماندن مزار آن حضرت را «اعتراضی بزرگ به انحراف پس از پیامبر (ص)» می‌داند که همچنان پیامش برای امروز زنده است. هم‌زمان با ایام شهادت حضرت فاطمه زهرا (سلام الله علیها)، بازخوانی ابعاد تاریخی و معنوی زندگی بانوی دو عالم، بیش از هر زمان ضروری به نظر می‌رسد؛ بانویی که شخصیت و سیره‌اش، نه تنها در سنت شیعی، بلکه در تمام جهان اسلام جایگاهی بی‌بدیل دارد. به همین مناسبت با دکتر محمدحسین رجبی دوانی، پژوهشگر و مورخ برجسته تاریخ اسلام، به گفت و گو نشستیم تا از زاویه‌ای دقیق تر و مستندتر به وقایع پس از رحلت پیامبر اکرم (ص)، جایگاه تاریخی حضرت فاطمه (س) و چرایی ماندگاری پیام و مظلومیت ایشان بپردازیم.

سمیه خانونی
گفت و گو

ما چند کتاب شناخته شده درباره حضرت زهرا (س) داریم، مثل فاطمه فاطمه است از دکتر شریعتی یا کشتی پهلو گرفته نوشته سیدمهدی شجاعی. اما دوست دارم کتاب‌های دیگری که با رویکرد دینی و تاریخی با موضوع حضرت زهرا (س) است را معرفی بفرمایید.

کتاب‌های متعددی نوشته شده؛ اما قبیل از معرفی کتاب باید این باور را در مخاطب ایجاد کرد که سعادت دنیا و آخرتش، و شکل‌گیری شخصیتش آنگونه که خدا برای زن مقدر کرده، در شناخت حضرت زهرا (س) است. تا این احساس و باور در زنان ما ایجاد نشود، حتی اگر صدها کتاب هم داشته باشیم مراجعه‌ای صورت نمی‌گیرد و الگوپذیری معنا نخواهد داشت. پیوند باور و معرفت باید اتفاق بیفتد تا تولیدات فرهنگی ما به ثمر برسد.

انحراف پس از پیامبر (ص)، دلیل پنهان ماندن قبر حضرت زهرا (س)

یکی از مهم‌ترین پیام‌های حضرت زهرا این است که نشانی قبر ایشان همچنان نامعلوم است. همیشه فکر می‌کنم این نامعلوم بودن پیام مهمی برای امروز ما دارد. گویا در زمان حیات ایشان، اطرافیان تا حدی نامحرم بودند که ایشان حتی نمی‌خواستند محل دفن‌شان مشخص باشد؟ شما این را چگونه

بزرگ‌ترین الگوی زن مسلمان را به کلیات تقلیل داده‌ایم

دغدغه‌ای داشتیم درباره اینکه ما چقدر در شناساندن حضرت زهرا (س) به جامعه موفق بوده‌ایم؟ ما همیشه می‌گوییم حضرت زهرا الگوی زنان هستند، اما در حوزه فرهنگ و هنر چقدر توانستیم کار مؤثر انجام بدهیم؟ دوست داشتم نظر کارشناسان شما را در این باره بدانم... با اینکه وجود مقدس حضرت زهرا (س) به عنوان سرور بانوان دو عالم در اعتقادات ما جایگاه بسیار رفیعی دارند، اما متأسفانه جز بیان کلیات، چیزی از شیوه‌های مختلف زندگی فردی و اجتماعی آن حضرت به جامعه عرضه نکرده‌ایم. اگر زنان ما با ابعاد شخصیت بی‌نظیر آن وجود مقدس آشنا می‌شدند و ایشان را به عنوان بهترین الگو برای زندگی شخصی و اجتماعی خود می‌شناختند، قطعاً امروز شاهد بسیاری از نابسامانی‌ها در عرصه‌های گوناگون جامعه، به ویژه در عملکرد زنان، نبودیم. مشکل این است که ما این برترین الگوی انسانی را غافلانه و سطحی معرفی کرده‌ایم؛ طوری که گویی متعلق به گذشته است. وقتی الگوی صحیح دینی ارائه نشود، زنان و دختران ما تحت تأثیر فضاهای مجازی و تبلیغات مغایر با شرع و اخلاق قرار می‌گیرند و از اصالت خود دور می‌شوند.

برنده سیمرغ بهترین فیلم
برنده سیمرغ بهترین موسیقی متن
برنده سیمرغ بهترین بازیگر مکمل زن
برنده سیمرغ بهترین بازیگر مکمل مرد

کارگردان مهدی شامحمدی تهیه کننده عباس نادران

نامزد چهارده رشته سیمرغ در چهارمین جشنواره فجر

سجده‌ها
شهریار
بهرار
محمدرضا
سیدمهدی
آتشین
حماساز

جهنم

